

254 EPISTOLA CCLIV (691).

AD ABBATEM GUARINUM ALPENSEM.

*Laudat in se abbate studium reformandi Ordinis.**Temporis brevitate non obsistere studio perfectionis. In vita spirituali semper proficiendum, nunquam standum.*

Reverendo Patri, et omni veneratione digno, domno abbati Alpensi GUARINO, et universis ejusdem loci fratribus, frater BERNARDUS, vestrae sanctitatis servus, de bono in melius semper proficere.

1. Revera nunc in te, Pater, experior quod in sacris Litteris legisse me memini: *Cum consummatus fuerit homo, tunc incipit (Eccli. xviii, 6)*. Jam seni requies, jam corona debebatur emerito: et ecce tanquam novus in Christo miles, nova iterum tibi excitatio bella, provocas adversarium; et rem fortium praesumis fessus senex, dum ad iterandum certamen, antiquum hostem, etiam quodammodo invitum compellis. Enimvero dum praeter morem tuum, tuorumque praedecessorum traditiones (692), divinitus inspiratus ecclesiam et ecclesiastica beneficia relinquis; synagogas Satanae, id est cellulas extra coenobium (693), in quibus tres, vel quatuor fratres sine ordine, sine disciplina habitare solent, destruis; feminas a monasterio arces (694), caeterisque pietatis ac disciplinae bonis studiosius invigilas solito: quid aliud primus et maximus ille peccator, nisi videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet? Sed quae cura? E contra tu in ejus contumacia et tua consolatione cantabis Deo tuo: *Qui timent te, videbunt me et letabuntur, quia in verba tua supersperavi (Psal. cxviii, 74)*. Nec timendum quod succumbat hosti, qui nec credit aetati. Vincit annos animus, et frigente jam corpore fervet sanctum in corde desiderium; artubusque fatiscens, durat tamen incolumis propositi vigor, nec sentit rugosae carnis infirma spiritus promptus. Nec mirum. Ut quid enim metuat veterani domicilii ruinas, qui fabricam spiritualem videt in dies in sublime consurgere, proficere in aeternitatem? Certus namque est, si terrestri domus ista dissolvitur, quod aedificationem habet ex Deo, domum non manu factam, aeternam in caelis (II Cor. v, 1).

2. Sed dicet aliquis: Quid si morte praeventus fuerit homo, necdum videlicet spirituali aedificio consummato? Perfectus quippe non habet quo proficiat: et qui proficit, eo ipso quo proficit, perfectus non esse convincitur. Est quod securi de illo plena fide respondeamus. Dicemus nempe: *Con-*

(691) Haec epistola scripta est anno 1136, quo unitum est Cistercio Alpense monasterium, de quo epistola 152.

(692) Id est remissiones disciplinae regularis, a majoribus inductas, ut in epistola 91.

(693) Nempe ejusmodi cellulae passim exitiales sunt observantiae regulari, quae in tam exiguo numero servari vix potest. Obedientias vocat epistola 400. Eisdem verbis usus est supra in epist. 150, n. 2.

A summatus in brevi, explevit tempora multa (Sap. iv, 13). Bene multa, qui universa complectitur. Quomodo enim non explevit omnia tempora, qui transit ad aeternitatem? Quanta sane tempora non longaevitae, sed longanimitate; hoc est, non annorum serie, vel dierum numero, sed mentis devotione, et inexstinguibili semper proficiendi desiderio percurrere potuit, tanta sibi in meritis non immerito vindicavit. Retinet quippe virtute, quod amisit in tempore. Porro vera virtus finem nescit, tempore non clauditur. Unde est illud: *Charitas nunquam excidit (I Cor. xiii, 8)*; et item: *Patientia pauperum non peribit in finem (Psal. ix, 19)*; et: *Timor Domini sanctus permanet in saeculum saeculi (Psal. cxviii, 10)*. Nunquam justus arbitratur se comprehendisse (Philipp. iii, 13): nunquam dicit: Satis est, sed semper esurit sititque justitiam: ita ut si semper viveret, semper, quantum in se est, justior esse contenderet, semper de bono in melius proficere totis viribus conaretur. Non enim ad annum vel ad tempus, instar mercenarii, sed in aeternum divino se mancipat famulatu. Audi denique vocem justi: *In aeternum non obliviscar justificationes tuas, quia in ipsis vivificasti me; et* 255 *rursum: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in aeternum (Psal. cxviii, 93, 112)*. Non igitur ad tempus. Proinde *justitia ejus manet*, non aliquanto tempore, sed *in saeculum saeculi (Psal. cxviii, 3)*.

C Sempiterna itaque justitiae esuries sempiternam meretur refectionem: et licet in brevi consummetur pro tempore, judicatur tamen explevit tempora multa pro virtutis perpetuitate.

3. Quomodo denique temporis brevis bonorum praedictorum perpetuae devotioni, quae pertinacem reprobam malitiam excusare non sufficit? Ob hoc enim procul dubio inflexibilis et obstinatae mentis punitur aeternaliter malum, licet temporaliter perpetratum, quia quod breve fuit tempore vel opere, longum esse constat in pertinaci voluntate: ita ut, si nunquam moreretur, nunquam velle peccare desineret; imo semper vivere vellet, ut semper peccare posset. Proinde potest et de isto per contrarium itidem dici: *Consummatus in brevi, explevit tempora multa; quod merito multorum, imo omnium temporum receperit vicem, qui nullo tempore malam voluerit mutare intentionem [al. voluntatem]. Itaque indefessum proficiendi studium, et jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.*

4. Quod si studere perfectioni, esse perfectum est profecto nolle proficere, deficere est. Ubi ergo sunt qui dicere solent: Sufficit nobis, nolumus esse melio-

(694) Id est ab ecclesia: nam et id in Ordine nostro olim receptum, ut apud Cistercienses, qui nequidem monachos alienos in ecclesias suas admittebant teste Orderico Vitali in libro viii, pag. 714. Cartusieneses « hospites truntum religiosos in chorum », apud Guignonem in Statutorum capite 10. De interdicto quondam mulieribus in nostras ecclesias ingressu lege Praefationem ad Saeculum primum, n. 112, et ad Saeculum secundum, n. 55.

res quam patres nostri? O monache, non vis proficere? Non. Vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi, inquis, vivere volo, et manere in quo perveni; nec pejor fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis quod esse non potest. Quid enim stat in hoc saeculo? Et certe de homine specialiter dictum est: *Fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet (Job xiv, 2)*. Ipse denique hominis saeculi Auctor, quando in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, nunquam (al. nunquid) stetit. Et quidem, teste Scriptura, *pertransiit benefaciendo et sanando omnes (Act. x, 38)*. Pertransiit autem, sicut non infructuose, ita non remisit, non pigre, non lento gressu; sed, quemadmodum item de ipso scriptum est: *Exsultavit ut gigas ad currendam viam (Psal. cxviii, 6)*. Porro currentem non apprehendit, qui et ipse pariter non currit. Et quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Paulus aiebat: *Sic currite ut comprehendatis (I Cor. ix, 24)*. Ibi tu, Christiane, fige tui cursus profectusque metam, ubi Christus posuit suam. *Factus est, inquit, obediens usque ad mortem (Philipp. ii, 8)*. Quantumlibet ergo cucurreris, si usque ad mortem non perveneris, bravium non apprehendis. Bravium Christus est. Quod si illo currente tu gradum sistis, non Christo appropias, sed te magis elongas; timendumque tibi est quod ait David: *Ecce qui elongant se a te, Domine, peribunt (Psal. lxxii, 27)*. Itaque si proficere currere est: ubi proficere, ibi et currere desinis; ubi vero (al. ubi ergo) non currere, ibi et deficere incipis. Hinc plane colligitur quia nolle proficere, non nisi deficere est.

6. Videt scalam Jacob, et in scala angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparuit; sed vel ascendere, vel descendere videbantur universi (Gen. xxviii, 12): quatenus palam daretur intelligi, inter praefectum et defectum in hoc statu mortalis vitae nihil medium inveniri; sed quomodo ipsum corpus nostrum continue aut crescere constat, aut decrecere, sin necesse sit, et spiritum aut proficere semper, aut deficere. Interest tamen, quod nequaquam juxta ordinem corporalium vicissitudinum etiam spiritus sua vel incrementa capit, vel patitur detrimenta. Nam semper in robusto et vegeto corpore animus mollior atque tepidior jacet; et rursum in corpore debili et infirmo fortior viget promptiorque spiritus. Quod se utique in se expertum contestans Apostolus. *Quando infirmor, inquit, tunc fortior sum: sed et libenter loriatur in infirmitatibus suis, Ut inhabitet in me, ait, virtus Christi (II Cor. xii, 9, 10)*.

257 6. Quod quidem sic astrum exemplis, ut

(695) Si cum Bernardo veteres passim, non, *In odorem*. Neque enim sponsa in odorem currit, sed in odore currit ad sponsum. Petrus Venerabilis infra in epistola 264, « tractus odore unguentorum tuorum ».

(696) Scripta anno Christi 1134.

(697) Id est Grossum quod intelligitur tum ex co-

A probemus et oculis, dum in te, pater, manifestum fit nobis quod dicitur: ejus quippe et si homo exterior corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem (II Cor. iv, 16). Uade etenim tantus ardor innovandi ordinis, nisi ex renovatione mentis? Sic bonus homo de bono thesauro suo profert bona (Matth. xii, 35); sic arbor bona fructus bonos facit (Id. vii, 17). Primi et purissimi fructus tui. Sed quanam arbor hos protulit: nisi puritas cordis: Alioquin quando impurus animus tanto studio Regulae inquireret eligeretque puritatem? Nec de turbido fonte limpidae emanat rivus, nec de sordida mente munda cogitatio. Intus est procul dubio, intus est quod delectat: et ex illa plenitudine intrinseca erumpit totum quod foris exuberat: atque in mente fulget, quod sic placet in opere.

7. Sequimini, filii, patrem: imitatores ejus estote, sicut et ipse Christi. Dicite: *In odore (695) unguentorum tuorum curremus (Cant. i, 3)*: siquidem bonus odor Christi est in omni loco (II Cor. ii, 14). Nam ut taceam de vobis, qui praesentes cominus percipitis fragrantiam; tanta ad nos usque, qui longe absumus, ex studiis ejus bonis pervenit hujus suavissimae respersionis ubertas, ut nobis certissime fiat odor vitae ad vitam. Puto quod et in caelestibus jam persenserint odorem suavitatis, et quadam solito festivo exultatione decantent: *Quae est ista quae ascendit per desertum, sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii? (Cant. iii, 6)*; et illud: *Emissiones tuae paradisi malorum puniceorum cum pomorum fructibus (Cant. iv, 13)*. Quicumque inter vos hunc in caelis jubulum non audit, invidet: quisquis hunc non sentit odorem, ut omnium pace dixerim, putet.

EPISTOLA CCLV (696).

AE LUDOVICUM REGEM FRANCORUM (697).

Monet regem, ne concilium hoc tempore Ecclesiae et regno tam necessarium, ipsiusque regis honori cessurum, impediatur.

LUDOVICO, Dei gratia excellentissimo regi Francorum, BERNARDUS Claræ-Vallis vocatus abbas, fidelis suus, salutem a Rege regum, et Domino dominantium, ipsi, et dilectae ejus, et filiis ejus.

1. Regna terrae et jura regnorum tunc sane sana suis dominis atque illaesa persistunt, si divinis ordinationibus ac dispositionibus non resistunt. Cur, domine, irascitur furor tuus contra Dei electum quem tua quoque sublimitas suscepit, et praelegit, tibi quidem in patrem, filio autem tuo etiam in Samuelem? Armatur regia indignatio, non plane in extraneos, sed in semetipsam et suos. Non mirum si, juxta Scripturam, *Ira viri justitiam Dei non operatur (Jac. i, 20)*; quae propriae quoque utili-

dicibus manuscriptis in quibus haec epistola collocatur post epistolam 126 ad episcopos Aquitaniae; tum ex ipso contextu, cum dicitur filio suo elegisse papam in Samuelem, quod de Innocentio II intelligendum, qui Ludovicum Juniorem Remis iunxit anno 1131.

tatis, sed dignitatis, sed salutis facit sæpe ut nec manifestum omnibus advertas periculum, sentias damnum. Colligitur concilium (698). Quid in hoc detrahitur regie gloriæ, regni utilitatibus? Ibi universæ Ecclesiæ commendabitur ac rememorabitur excellentiæ vestræ prompta et specialis devotio, quod regum primus, aut certe inter primos, rabiei persequentium eandem matrem vestram strenuissime et christianissime defendendo obviastis. Ibi, gloriose, ab ingenti illa multitudine debitæ gratiæ referentur vobis: ibi a millibus sanctorum orabitur pro vobis et vestris.

2. Alias autem quam sit hoc tempore necessarius conventus episcoporum, nullus ignorat, nisi qui durus corde matris Ecclesiæ angustias non attendit. At calor, inquit, nimius est. Quasi nec glacialia corpora habeamus. An corda nobis magis congelata sunt, et nemo est qui, juxta prophetam, compatiatur super **257** contritione Joseph? (*Amos* vi, 6.) Sed hæc alias. Nunc autem ego minimus in regno vestro, sed dignitate, non fidelitate, dico vobis: Non expedit vel impedire tantum et tam necessarium bonum. Nec desuat evidentes causæ, quibus id manifestum facere possem, quas et nunc proferre in medium ad manum mihi est, nisi quod sat arbitrator dictum sapienti. Tamen si quid ex apostolicæ auctoritatis rigore processit, unde se merito esse turbatam celsitudinis vestræ serenitas arbitretur; qualiter hoc ipsum revocetur, aut temperetur, prout oportet ad honorem vestrum, fideles vestri qui aderunt [*al. male. adhærent*] totis viribus ententur. Inter quos nos quoque, si quid possumus, non dissimulabimus.

EPISTOLA CCLVI (699).

AD DOMINUM PAPAM EUGENIUM.

Excitat Eugenium ad suppetias orientali Ecclesiæ ferendas; nec abjiciendum animum ob acceptam cladem in amissione civitatis Edessæ. Miratur vero se Barnoti in ducem belli electum.

1. Non est leve verbum quod sonuit: triste satis et grave est. Et cui triste? Imo cui non triste? Soli filii iræ iram non sentiunt, nec tristantur tristibus, sed lætantur et exsultant in rebus pessimis. De cætero communis tristitia est, quia communis est causa. Bene fecistis justissimum zelum nostræ gallicanæ Ecclesiæ collaudando, et corroborando auctoritate litterarum vestrarum. Non est, dico vobis; in causa tam generali et tam gravi tepide agendum, sed ne timide quidem. Legi apud quemdam sapientem: « Non est vir fortis, cui non crescit animus in ipsa rerum difficultate (SENECA, in epist. **22**, ad *Lucillum*). » Ego autem dico, fideli homini magis et inter flagella fidendum. Intraverunt aquæ usque ad animam Christi, tacta est pupilla oculi ejus. Exserendus et nunc uterque gladius (700) in

(698) Pisanum intellige anno 1134 celebratum, ad quod rex præsules Galicanos accedere prohibebat obtenta caloris immodici.

(699) Scripta anno Christi 1146.

passione Domini, Christo denno patiente, ubi et altera vice passus est. Per quem autem nisi per vos? Petri uterque est, alter suo outu, alter sua manu, quoties necesse est, evaginandus. Et quidem de quo minus videbatur, de ipso ad Petrum dictum est: *Converte gladium tuum in vaginam* (*Joan.* xviii, 11). Ergo suus erat et ille, sed non sua manu utique educendus.

2. Tempus et opus esse existimo ambos educi in defensionem orientalis Ecclesiæ. Cujus locum tenetis, zelum negligere non debetis. Quale est hoc, principatum tenere, et ministerium declinare? Vox clamantis: « Venio Jerosolymam iterum crucifigi. » (ECESIPPUS, *De excid.* lib. iii, cap. 2.) Ad quam vocem etsi alii tepidi, alii surdi sint, successori Petri dissimulare non licet. Loquetur et ipse: *Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego* (*Matth.* xxvi, 33); nec terrebatur damnis prioris exercitus, quibus magis resarciendis operam dabit. Numquid ideo non debet facere homo quod debet, quia Deus facit quod vult? Ego vero pro tantis malis, tanquam Christianus et fidelis, meliora sperabo, et omne gaudium æstimabo, quod in varias tentationes incidimus (*Jac.* i, 2). Revera panem doloris comidimus, et potati sumus vino compunctionis. Quid diffidis, amice sponsi, quasi non more suo vinum bonum servaverit usque adhuc benignus et sapiens sponsus? Quis scit si convertatur et ignoscat Deus, et relinquat post se benedictionem (*Joel.* ii, 14). Et certe sic operari, sic judicare superna divinitas solet: scienti loquor. Quando magna bona mortalibus provenerunt, quæ non magna prævenerint mala? Nam, ut cætera taceam, nonne illud unicum et singulare beneficium nostræ salutis præcessit mors Salvatoris?

3. Tu ergo, amice sponsi, amicum te in necessitate probato. Si triplici illo amore, de quo tuus interrogatus est prædecessor (*Joan.* xxi, 15-17), tu quoque tote corde, tota anima, **258** tota virtute Christum diligis, ut oportet, nihil reservabis, nihil dissimulabis in tanto periculo sponsæ ejus: sed quiquid habes virium, quiquid zeli, quiquid sollicitudinis, quiquid auctoritatis, quiquid potestatis, impendes. Singulare periculum singularem exigit operam. Fundamentum concutitur, et tanquam imminenti ruinæ totis est nisibus occurrendum. Et hæc propter vos, fidenter quidem, sed fideliter dicta.

4. De cætero verbum illud quod jam, ni fallor, audistis: quomodo videlicet in Carnutensi conventu (701) (quoniam judicio satis miror) me quasi in ducem et principem militiæ elegerunt, certum sit vobis nec consilii mei, nec voluntatis meæ fuisse vel esse; sed nec possibilitatis meæ (quantum metior vires meas) pervenire usque illuc. Quis sum ego, ut disponam castrorum acies, ut egrediar ante facies armatorum?

(700) De duplici hoc gladio legeris librum De consideratione, cap. 3 et Ad milites Templi, cap. 2.
(701) De hoc conventu, qui anno 1146 coactus est legendæ Petri Venerabilis et Sugerii epistolæ.

aut quid tam remotum a professione mea, etiamsi vires suppetere, etiamsi pericula non deesset? Sed neque hoc meum est vestram docere sapientiam: nostis hæc omnia. Tantum obsecro per illam charitatem, qua mihi specialiter debitores estis, ne me humanis voluntatibus exponatis; sed, sicut singulariter vobis incumbit, divinum consilium perquiratis; et operam detis, ut sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat.

EPISTOLA CCLVII (702).

AD EUMDEM, PRO FRATRE PHILIPPO.

1. Est negotium quod cæteris non miscemus (703), quoniam cæteris amplius tangit et angit nos, et eget singulari propriæ precis instantia. Philippus noster cum se exaltavit, humiliatus est: sed cum se humiliavit, non est exaltatus, quasi utrumque pariter Dominus non dixisset (*Matth.* xxiii, 12). Rigor est, sed sine dispensatione; iudicium, sed sine misericordia. Multi (quod negandum non est) sic mensuraverunt: sed nullus ita sibi voluit mensurari. Si autem in qua mensura mensi fuerimus, remetietur nobis (*Matth.* vii, 2), erit profecto iudicium sine misericordia ei qui non fecerit misericordiam. Capax est vester apostolatus rei utriusque, et zeli scilicet et miserationis. Et honor quidem majestatis iudicium diligit: sed absit, ut ad præjudicium mansuetudinis. Quanquam dispensator ille, cujus laus est in Evangelio, elegit potius fraudem facere suo domino, quam proximo non misereri. Denique pro centum nunc quidem octoginta, nunc vero quinquaginta redhibuit. Juste laudatus est, qui domino suo rerum maluit, quam personarum jacturam facere. Et quia dignus est qui sic operatur, mercede sua; uno tali opere quos ille retinuit servos, iste sibi fecit amicos (*Luc.* xvi, 4-8).

2. Quid facimus? Videmur intrasse causam, non porrigere precem. Non expedit ita. Si pergimus ista dicere, iudicium provocamus, non misericordiam. Nulla mihi fiducia in argumentationibus istis, non plus quam in telis aranearum. Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum (*Prov.* i, 17). Novi quam validiora valeant mihi responderi, præsertim a tali ingenio. Quamobrem arua mea preces pauperum sunt, et abundamus in genere isto. His cedat necesse est machinis turris fortitudinis, etsi alias inexiguabilis. Non repellat pauperum preces pauperum pater, paupertatis amator. Quinam isti? Non sum solus: et si solus, fortasse præsumere possem. Omnes filii vestri qui mecum sunt, et qui mecum non sunt, mecum tamen sunt in hac supplicatione. Quis numeret eos? Solus sane frater Philippus exci-

(702) Scripta anno Christi 1146.

(703) Hiuc colligitur, hanc epistolam eodem tempore missam cum superiori in gratiam Philippi, de quo hæc leguntur in Catalago Priorum Claræ-Valleusium: « Philippus, qui fuerat episcopus Tarentinus, et tempore schismatis degradatus, » nempe quod Anacleto adhæsisset, « venit ad Claram-Vallem: cui de misericordia concessum est esse in officio diaconi. » Hæc istius epistolæ causa. Prior erat quando

pitur, qui nec postulat, nec petit postulari, et an velit, ignoro: magis, quod in se est, elegit abjectus esse in domo Dei sui. Sed nec nos quidem pro homine, sed pro Ordine postulamus, cui **259** dispensationem in eo factam non parum profuturam confidimus.

EPISTOLA CCLVIII.

AD EUMDEM, PRO FRATRE RUALENO (704).

Rualenum, jussu Pontificis abbatem Sancti Anastasii constitutum, sed invitum admodum ac renitentem, remitti ad se rogat.

In veritate comperimus Rualenum nostrum nondum requiescere in quo positus est, sed nec aliquando requieturum confidimus. Quamobrem opus est maturato remedio, non solum illi, sed et mihi. Uror, dico vobis, quando ille in scandalo est. Nolite mirari hoc; una anima sumus, nisi quod ego mater, ille filius: nam patris in eo cessi vobis et nomen, et auctoritatem. Solus qui transfundi non potuit, mihi remansit affectus, qui me ex cruciat. Mater autem non potest oblivisci filii uteri sui (*Isai.* xlix, 15). Id me fuisse quis dixerit? ego adhuc esse sentio. Clamat matrem pectus triste, et continuus dolor cordis mei pro eo. Queritis de quo querar. De me. De vobis nihil queror, sed vobis. Ego, ego sæva et pia mater propriis visceribus non peperci, ut castificarem cor meum in obedientia charitatis. Immolavi de sinu meo chari pignoris hostiam: et non in angaria, fateor, sed in voluntate mea parvi voluntati, quæ quos vult, angariat. At ille non ita. Renitebatur, quamvis frustra, plane angariatus tam a me, quam a vobis. Numquid ego timere potui tanta obstinatione semper renisurum? Pii cordis est cedere importunitati, quæ ad id quod oportet adduci non patitur. Alioquin invitum tenere ad quod invitus tractus est, durum pro illo, fructuosum nemini est. Porro occupare locum, et non facere fructum, nec loco expedit, nec vos decet, nec nos. « Nemo, » ut ait beatus Ambrosius, « invitus bene facit, etiam si bonum est quod facit: quia nihil prodest spiritus timoris, ubi non est spiritus charitatis (S. AMBR. in *psal.* i). » Obsecramus itaque per viscera misericordiæ Dei nostri, exhibete viscera patris; et infantem, dum adhuc vivit, remittite ad ubera matris, cujus fortassis hic totus languor est, quod sit præpropere ablactatus. Melius enim vivere sinitur, quam dividitur. Quæ utilitas in sanguine ejus? Unum scio: non patris, non matris illa vox erit, *Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur* (*III Reg.* iii, 26). Hoc vos forte non timetis quia non creditis proventurum. Sed scriptitationes et mussitationes frequentissime venientes in

obiit beatus Bernardus,

(704) Scripta anno 1145. — Rualenus, ex Priore Claræ-Vallis post electionem Eugenii pontificis creatus abbas Romæ apud Sanctum Anastasium, ut in epistola 245 cujus absentiam luget in epistola sua 43. Nicolaus Claræ-Valleusis, ejus præcipue suffragio in Claram-Vallem admissus, qui postea ejusdem nomine varias epistolas scripsit, in his 23 et 25, quæ perperam Rivallis titulum loco Rualeni præferunt.

manus nostras, plenæ sunt timore isto, minitantes hominis fugam et divisionem, vel potius diruptionem, non modo a vobis, sed et a nobis.

EPISTOLA CCLIX (705).

AD EUMDEM.

Unde supra. — *Se eadem velle, et eadem nolle cum Pontifice; adeoque Rualenum suum libenter sistere iubenti Pontifici ad abbatiam Sancti Anastasii.*

Etsi quid aliquando volui, quod velle me noluitis; mansuetudinis vestræ dignatio eo me provocat, ut quod vultis, non modo velim, sed et avide velim, Placet vobis ut frater Rualenus abbas sit apud Sanctum Anastasium? et mihi placuerat et ante: sed quia nimis ille nolebat, placitum in non placitum venit. Porro vestro beneplacito non connivente, rursus, ut justum est, non placitum in placitum redit. Experiri licet. Factum est quod præcepistis, non quia præcepistis, sed quia voluistis. Ex voluntate ergo, et non quasi ex tristitia, vel ex necessitate. Executio maturata mandati **260** obedientiam probat: de voluntate stilus interrogetur. Si contentus forem mandatum facere, nonne juxta verbum Domini servus inutilis essem, solvens debitum? (*Luc. xvii, 10.*) Nunc autem quia adjeci velle; jam non servus, sed filius.

EPISTOLA CCLX (706).

AD RUALENUM ABBATEM.

Compatitur Rualeno in demandata sibi præfectura cui tandem acquiescendam monet.

Satis superque affixit nos absentia tua, Rualene charissime: sed longe magis comperta tua tristitia turbati sumus. Etenim justius te, quam nostram de te desolationem seu destitutionem plangere nobis videmur. Et desolatio, quidem non parum damnosa, et non parum molesta, nempe tam dulci filio, tam utili fratre, tam necessario adjutore. Verum quo verius ista de tua amabilitate memoramus, affectuosius compatimur mœrori tuo, pluris multo habentes tuum incommodum, et longe ægrius ferentes, quam nostram damnum. Denique non dissimulavimus, non quievimus, non siluimus, tentantes super hoc Deum pene usque ad irritandum summum et sanctum Pontificem, ut quomodocunque, vel cum nostro periculo te revocaremus. Sed quia adhuc frustrati sumus in cunctis molitionibus et conatibus nostris; supernis tandem judiciis vel fatigati cedentes, et dantes potentiam manus, quoniam quod volumus non valeamus, id velle cogimur, quod possumus. Tu igitur frater charissime et desideratissime, confortare in Domino, et noli jam contra stimulum calcitrare;

(705) Scripta anno Christi 1143.

(706) Scripta eodem anno.

(707) Incertum quæ ista abbatia, quæ erat ordinis Cisterciensis, sita vel in ipsa, vel non longe a diocesi Catalaunensi, ubi monasterium Sancti Urbani, cujus mentio infra, quod Herchenraus Catalaunorum episcopus anno 865 construxit, teste Herico monacho in libro de Miraculis S. Germani Antissiodorensis, cap. 14.

Ane dum pungeris tu, plurimi qui te in Domino plurimum amant, pariter compungantur. Parce tibi et nobis, qui tui amore nec ipsi nobis peperimus: magis autem induere fortitudine, confidens et sciens quia gaudium Domini fortitudo tua. Induere lætitia salutari, ut et nos de tua jucunditate lætantes, hilarem datorem diligenti Deo, tum pro tua pace, tum pro nostra consolatione laudes et gratias referamus.

EPISTOLA CCLXI.

AD DOMINUM PAPAM EUGENIUM.

Abbatem Sancti Urbani, ob susceptum militem Templi censuris subjectum, absolvi petit.

BUnus de militibus Templi voluit monachari in Ordine nostro: nec defuerunt de nostris, qui ei in tali voluntate assentirent. Sed cum non auderent eum in suis claustris recipere, quoniam non licebat, occulte eum duxerunt ad quamdam abbatiam, quæ dicitur Vallis (707), mandantes et suggerentes abbati, ut nigrum habitum de alio Ordine monachorum faceret ei tradi; et sic eum reciperent, nostrumque illi darent. Et factum est ita. Res nobis innotuit, et per nos delata ad capitulum est. Capituli decreto frater ille foras missus est. At fratres de Templo minime hoc contenti, litteras nihilominus a vestra majestate episcopo Catalaunensi attulerunt, quibus abbatem Sancti Urbani (nam is est qui militum habitum traderat) ab introitu ecclesiæ suspenderet, donec se vestro conspectui præsentaret. Inde est quod abbas de Vallibus, quo rogante ille hoc fecit, nil mali suspicatus, compulsus est in magna anxietate animi fratrem latorem præsentium mittere ad pedes misericordiæ vestræ, ut qui per eum intricatus est, per eum expediatur: si tamen hoc tam ipse, quam etiam nos alii filii vestri, a vestra sancta Paternitate potuerimus promereri.

261 EPISTOLA CCLXII.

AD EUMDEM PRO MONACHIS MOSOMENSIBUS (708).

DNon possum deesse [*al. add. denuo*] domino Remensi in petitione sua, præsertim cum digna sit exauditum. Rogamus proinde, et omni instantia supplicamus pro pauperibus monachis Mosomensibus, ut ab oppressione quam sustinent, sicut per latorem præsentium nosse poteritis, citius liberentur, et ab eis injuriæ sive calumniæ malignantium in manu vestra valida propulsentur. Hoc enim est pro quo pauperes de longe miserunt clamantes ad vos. Jam quale responsum a vobis oporteat reportari, doceat vos amantium tam justitia, quam paupertas; et præfati viri, qui pro eis intervenit, et vos non parum diligit, reverentia.

(708) In codice Cisterciensi, *Pro Samsone Remensi archiepiscopo*. Sed perinde est, cum epistola scripta sit rogatu Samsonis in gratiam monachorum Mosomensium, quod monasterium est insigne beate Mariæ ad Mosam, diocesis Remensis, sub Benedictina Congregatione Sancti Vitoni. Cæterum nihil de hoc negotio legitur in Chronico Mosomensi, Spicilegii tomo VII.

EPISTOLA CCLXIII.

EPISCOPO SUESSIONENSI PRO ABBATE CAZIACENSI (709).

Porrexeram preces, cum possem forte jubere, et me putaveram exauditum. Sed quia comperi non ita esse, mihi videor non jam simpliciter fore communiterque petendum, sed clamandum in vociferatione: neque enim tenuiter seu æquanimiter fero repulsam, quam hactenus expertus non sum. Facite itaque quod debetis, facite quod soletis: nam consuetudo debitorem vos fecit. Facite, inquam, etsi non quia rogamini, certe quia jubemini. Itaque revertimini ad judicium. Nec enim justitiæ videtur esse, ut vir religiosus, et amicus noster et filius vester, abbas Caziacensis, quod juris est monasterii sui prolatum, et absque ecclesiæ suæ assensu. Quamquam etsi illi verbo omnino pertinaciter adhæreat adversarius, utpote justitiæ non confidens; justo, ut putamus, judicio prædicto abbati non debeat obesse; cum viri illi, in quorum conniventia (*id est arbitrio*) res posita est, non concordasse, sed potius dissensisse sciantur. Ex hoc credimus, quia non contristabitis nos, neque conturbabitis. Sic Deus lætificet animam vestram, sic vos ab omni perturbatione conservet, Pater amande et honorande, et si omnibus servis Christi, sed nobis specialiter.

EPISTOLA CCLXIV (710).

PETRI CLUNIACENSIS ABBATIS AD BERNARDUM ABBATEM.

Suum erga Bernardum desiderium indicat, et in solatium absentiae dilectum sibi Nicolaum mitti obnixè postulat.

CForti ac splendide monastici Ordinis, imo totius Ecclesiæ Dei columnæ, domino BERNARDO CLARÆ-VALLIS abbati, PETRUS humilis Cluniacensis abbas, salutem quam repromisit Deus diligentibus se.

Si liceret, si Dei dispositio non obstaret, si in hominis potestate esset via ejus; máluissem charissimæ Beatitudini tuæ nexu indissolubili adhærere, quam principari inter mortales alicubi, vel regnare. Quid enim? nonne regnis omnibus terrenis præferri a me deberet grata non solum hominibus, sed et angelis ipsis cohabitatio tua? Concivem te illorum si dixero, licet nondum spes in rem transierit, per misericordiæ Dei gratiam mendax non ero. Si plane mihi datum fuisset usque ad ultimum spiritum tecum hic esse, daretur fortassis posthac et ubi esses etiam perpetuo esse. Quo enim currerem nisi post te, tractus odore unguentorum tuorum a te? Quod quia semper non datur, utinam vel sæpe daretur! Et quia nec illud est, utinam saltem frequenter videam missos a te! Et hoc quoque quia raro **262** contingit, volo ut vel in proximo Sanctitas tua

(709) Simone scilicet, de quo epistola 293. Inscripta est hæc epistola in antebac editis et quibusdam manuscriptis, *Ad eumdem*, id est ad Eugenium. At lectionem nostram præferunt codices Cistercienses et Vallis-Claræ præter alios, et quidem meo judicio rectius inscripta est *Episcopo SueSSIONENSI* Josleno, in cujus diocesi Caziacum, Ordinis S. Benedicti ad Matronam. Forsan de Simonis

Amantem se per suum Nicolaum (711) usque ad Octavas Domini mecum mansurum visitet, in quo tuus, ut mihi videtur, ex parte et meus ex toto spiritus requiescit. Videbo te, sancte frater, in illo; audiam te per illum, et quædam, quæ secreto nota fieri volo sapientiæ tuæ, mandabo per ipsum. Sanctæ animæ tuæ, sanctisque sub regimine tuo omnipotenti Domino servientibus, me nostrosque, quantis possum precibus, quanta possum devotione commendando.

EPISTOLA CCLXV (712)

RESCRIPTUM BERNARDI ABBATIS AD EUMDEM.

Laudari detrectat, velut indignus: vicissim tamen laudes præconi suo rependit.

BQuid facis, o bone vir? Laudas peccatorem, miserum beatificas! Resfat ut ores, ne inducar in errorem. Inducor autem, si tantis delectatus præconiis, ignorare me cœpero. Propemodum id mihi contigerat visis litteris Beatitudinis tuæ et beatificationis meæ. Quam beatus nunc essem, si verbis beari possem! Beatum tamen me dixerim, sed favore tuo, non meis laudibus. Beatum, quod diligo à te, quod diligo te. Quamquam et hanc mihi, dulcem licet, buccellam liquandam arbitror, nec omnino plenis, ut aiunt, buccis admittendam. Miraris cur hoc? Nempe non video in me unde tantum diligi meruerim, præsertim a tanto. Scio autem quia plus justo velle diligi, minus est a justo. Quis mihi det tantæ humilitatis insigne tam imitari posse, quam admirari? Quis mihi tribuat sancta et desiderata præsentia tua, non dico semper, non dico sæpe sed vel semel in anno frui? Puto quia nulla vice reverterer vacuus. Non, inquam, frustra conspicerem virtutis exemplar, disciplinæ summam, speculum sanctitatis: quodque minus usque adhuc à Christo didicisse me fateor, non incassum fide oculata perciperem, quam sis et tu mitis, et humilis corde. Verum si tibi pergo facere, quod a te mihi factum queror; etsi veritatem dicam, veritatis tamen legi non concordabo, in qua legitur: *Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris* (*Tob. iv, 16*). Itaque jam respondeamus petitiunculæ vestræ, qua epistolam conclusistis. Is quem mitti vobis jubetis, modo mecum non est, sed cum domino Antissiodorensi; et ita infirmus, ut sine nimio incommodo nec ad nos usque posse adhuc venire dicatur.

EPISTOLA CCLXVI.

AD SUGERIUM ABBATEM SANCTI DIONYSII (713).

Animat eum, ut mortem intrepidus excipiat. Desiderium suum ejus ante morem visendi significat.

Charissimò et intimo amico suo SUGERIO, Dei gratia abbati Santi Dionysii, frater BERNARDUS,

hujus dejectione intelligenda est Petri Cellensis lib. II epistola 14:

(710) Scripta anno Christi 1149.

(711) Vide epistolam 298, et Petri Venerabilis librum III, epist. 33-35.

(712) Scripta anno Christi 1149.

(713) Scripta anno 1151. — Sugerium Bernardi hortatur ad mortem alacri animo excipiendam, qu

gloriam quæ ab intus est, et gratiam quæ desuper venit.

1. Homo Dei, ne trepides exuere hominem illum qui de terra est, illum qui te deprimit usque ad terram, et conatur deprimere usque ad inferos. Iste est qui vexat, qui onerat, qui oppugnat. Quid tibi et terrenis exuviis, qui ad cælum iturus, stola gloriæ mox indui habes? Præsto est, sed vestito non dabitur: vestire novit illa, non supervestire. Sustine ergo patienter, imo libenter accipe nudus et non vestitus inveniri. Denique et Deus ipse vult vestiri: sed cum nudus, non cum vestitus est. Homo Dei non revertetur ad Deum, nisi is qui de terra est et terra est, in terram ierit. Hi enim duo homines sibi invicem adversantur, **263** nec erit pax, donec ab invicem separentur: et si pax fuerit, non erit pax Domini, non erit pax cum Domino. Non es tu de illis qui dicunt: *Pax, et non est pax* (*Ezech. XIII, 10*). Te exspectat pax illa, quæ superat omne sensum; te exspectant justi donec retribuatur tibi; te exspectat gaudium Domini tui.

2. Et ego quidem, charissime, vehementer afficior ante videre te, ut benedictio morituri veniat super me. Et quoniam non est est in homine via ejus, non au leo, unde certus non sum, pro certo polliceri: sed quod nondum video, quomodo possim, satis ago ut possim. Forte veniam, forte non veniam. Sed quodlibet horum sit, dilexi a principio, diligam sine fine. Fidenter dico, non possum perdere sic dilectum usque in finem. Non mihi perit, sed præit, **C**ujus animæ mea adhæsit glutino quod non dissipabitur, et vinculo quod non dirumpetur. Tantum memento nostri cum perveneris quo nos prævenis: ut et nobis cito detur venire post te, et ad te pervenire. Interim tamen nullatenus putes quod tua dulcis memoria recedat a nostra, ctsi præsentia dolentibus subtrahatur. Quanquam potens est Deus te adhuc

accidit anno 1152, ut testatur Chronicon Dionysianum his verbis: « Hic est annus ultimus felicitatis recordationis Sugerii abbatis. Verum quia a conditionis moriendi nemo excipitur, cum valetudine qua mortuus est, vexari cœpisset, fratrum manibus sustentatus est, et in capitulum se duci poposcit: ubi post verba ædificationis, cum lacrymis et gemitu omnium pedibus provolutus fratrum se iudicio exposuit, lacrymabiliter postulans ut quod in eos deliquerat, vel negligentius egerat, respectu pietatis ei relaxarent. Quod fratres omnes cum maxima devotione et copiosa lacrymarum effusione gratantissime fecerunt. Transit autem idem venerabilis pater inter verba Dominicæ Orationis et Symboli, die Iduum Januarii, septuagesimo ætatis suæ anno, a susceptione monastici habitus fere sexagesimo, prælationis vero suæ vigesimo nono: cuius sepulture et exsequiis interfuerunt sex episcopi cum multis abbatibus, Christianissimoque rege Francorum Ludovico, ubi et pietatis memor, et immemor regni celsitudinis, dum sepeliretur, amarissime flevit. » Hinc usque Chronicon. Inscriptum est hoc ejus sepulcro epitaphium. Hic JACET SUGERIUS ABBAS: breve quidem, sed solo Sugerii nomine totum exprimens Sugerium. Eum egregie laudat Robertus Herefordensis in epistola 216 inter Sugerianas. Elegantissimum divulgavit Franciscus Chiffletius, a Simone Capra-Aurea San-

A nobis donare rogantibus, servare indigentibus: quod utique non est diffidendum.

EPISTOLA CCLXVII.

ABBATI CLUNIACENSI.

Filius vester frater Galcherus, factus est et noster, secundum regulam illam: *Omnia mea tua sunt, et tua mea* (*Joan. XVII, 10*). Non sit minus familiaris, quia communis: sed si est quod possit alia gratia, sit familiarior atque acceptior, ut mihi, quia vester est; sic vobis, quia noster est.

EPISTOLA CCLXVIII.

AD DOMINUM PAPAM EUGENIUM.

Monet promotionem cujusdam indigni subreptitie factam, adeoque revocandam sententiam.

Alii vereantur majestatem in vobis, et tremulis **B** labiis ac digitis quod ad rem pertinet, vix ad id unquam longis ambagibus anfractibusque perveniant. Ego certe utilitatem vestram et honorem vestrum tantummodo attendens, rem, ut est, nude et aperte illico aperio; et sine cunctatione et obvolutione, tanquam uni nostrum, apostolico, quod opus est, intimare non vereor. Subreptum est vobis, et graviter: quod non dubius affirmaverim. Quis vobis suggestit hominem de ambitione notatum, convictum, condemnatum, ad ecclesiasticam cogere dignitatem? Quasi non satis per se ipse se ingerere voluisset. Nonne is est, quem sanctæ memoriæ Lambertus episcopus (714) deprehensum in maleficiis detestandis, quæ ipse stimulante ambitione perpetrarat, non solum a gradu, in quo erat, sed a spe totius promotionis solempniter, ut debuit, degradavit? Non est nisi revocare sententiam, et propter anxietatem sanctorum fratrum de Corona, qui pro hoc clamant ad vos, et ob reverentiam episcopi sancti et docti, qui in hac re auctor existit: sed et propter conscientiam, conscientiam dico vestram, non alterius. Unum restat, ut hoc et pro mea con-

eti Victoris Parisiensis canonico compositum.

*Decidit Ecclesiæ flos, gemma, corona, columna,
Vexillum, clypeus, galea, lumen, apex,
Abbas Sugerius, specimen virtutis et æqui,
Cum pietate gravis, cum gravitate pius.
Magnanimus, sapiens, facundus, largus, honestus,
Judiciis præsens corpore, mente sibi.
Rex per eum caute rexit moderamina regni.
Ille regens regem, rex quasi regis erat.
Dumque moras ageret rex trans mare pluribus annis,
Præfuit hic regno, regis agendo vices.
Quæ duo vix alius potuit sibi jungere, junxit,
Et probus ille viris, et bonus ille Deo.
Nobilis ecclesiæ decoravit, reppulit, auxit,
Sedem, damna, chorum, laude, vigore, viris.
Cui rapuit lucem lux septima Theiophanie
Veram vera viro Theiophania dedit.*

Proluxum et elegans ejus elogium a Patribus congregationis S. Mauri litteris aureis laminæ æræe inscriptum est. Plura de eo in notis ad epistolas 78 et 369.

(714) Engolismensis erat episcopus post Gerardum, qua in diocesi situm est monasterium de Corona Ordinis S. Benedicti. Lambertus laudatur in libro quarto de Vita Bernardi, n. 29.

scientia inferam: irascimini, et nolite peccare (*Psal. IV, 5*). Peccatis enim, si non irascimini tanti suggestori mendacii, tam indignæ sententiæ subreptori.

264 EPISTOLA CCLXIX.

AD EUMDEM.

Litteris a se per dolum extortis robur et auctoritatem derogat.

Serpens deceptit me. Homo versipellis et versutus, justitiæ inops, audientiæ fugitans, propriæ conscientie inimicus, fraternæ incubans injuriæ, nescienti mihi litteras pro se per dominum Belvacensem (715) elicit. Quid enim ille a me non obtineret? Si non vultis ultra modum onerare conscientiam meam, nil lucretur subreptione dolosus, nec de litteris nostris opprimat innocentes. Quanquam ne hoc quidem mihi satis fuerit, nisi et pœnam portet quam meruit subreptor malignissimus, et avarissimus exactor.

EPISTOLA CCLXX (716)

AD EUMDEM.

Scribit in causa Prioris Cartusiani contra transgressores quosdam. Mortem abbatis Cisterciensis nuntiat, et successorem commendat.

1. Qui tentant nos, non dormitant, neque dormiunt. Quomodo nunc de novo persecuti sunt in montibus, insidiati sunt in deserto? Cartusienses turbati sunt (717): turbati sunt et moti sicut ebrius, et propemodum omnis sapientia eorum devorata est. Scias, domine mi: inimicus homo hoc fecit. **C** Quid dico, fecit? et adhuc facit. Adhuc fiduciam habet, ut et illa sanctitas influat in os ejus. Esca ejus electa: noti optime. Quosdam jam prævaricatores constituit: alios, quos per se expugnare non poterat, per illos impugnat bello domestico et intestino. Ab ipsa fundatione loci et Ordinis non est auditum, ut quis exiens, sine satisfactione reciperetur. Qui male exierant, pejus reintraverunt, addentes prævarica-

(715) Arnulfus de Maiole, ut puto; de quo in epistola 278.

(716) Scripta anno Christi 1151.

(717) Causam aperuit auctor Vitæ gallicæ S. Bernardi, libro VI, cap. 10, ex Vita S. Anselmi seu Nauthelmi, primo quidem majoris Cartusiæ Prioris, demum episcopi Bellicensis, repetitiæ. « Cum enim, » ut ibi dicitur, « daret operam novus Prior Anselmus, ut si quid sancti Ordinis pristina religio et observantia accepisset detrimenti, id ad pridem conscriptas Constitutiones reformaretur; negligentem si quidem cerneret aut contumacem, admonitionibus blandis, verbis et minis, præceptis quoque et objurgationibus ad meliorem frugem revocare nitetur. Quod si quis nollet respicere, planeque obstinatus esset, e fratrum sodalitate illum extrudere non dubitabat. Erant enim nonnulli, qui sanas institutiones ejus non ferentes, cum essent grandes in oculis suis, homines maligna mente et in contentiones proclives, illi sese opponere non vererentur. At ille non ferens eorum arrogantiam, ne aliorum pacem et quietem inturbarent, e monasterio eos ejecit. » Quidam vero ex illis, ut credere par est, ad Eugenium fugientes, absoluti et nulli poenitentiae obnoxii remissi sunt: qua de re hic Bernardus con-

tionem. Quid putas, Pater sancte, illi facturi sunt, quorum egressio in transgressionem, regressio in superbia est? Et nunc superbia eorum ascendit semper (*Psal. LXXIII, 23*). Exsultant in re pessima quam egerunt, insultant injuriam patientibus. Vicere, triumphant: Prior jam non est Prior. Dum superbit impius, incenditur pauper. Exire etiam vult: non potest videre destructionem Ordinis sui. Et jam exisset, si solus exire potuisset. Qui Prior necesse est ut bonus sit: nam quorum innotuit consilio, audivimus a bonis bonos esse.

2. Videsne, clementissime Pater, quantum subreptum sit tibi? Nihilne dignum recipiet subreptionis auctor? Si bene te novi, portabit judicium quicumque est ille. Venerunt ad te in vestimentis ovium, in habitu sancto; species deceptit te. Quid mirum? et tu homo es. Sed jam prodita in lucem fraude exsurgeat zelus, et partes suas viriliter exsequatur adversus malignantes. Non veniat anima tua in consilium eorum: dissipetur consilium Achiophel. Te ipsum custodi. Non est parvis periculi scientiæ subripi et zelum dormire. Illud excusat ignorantia. hoc negligentia inexcusable facit. Forte ascendat ex adverso, et aliud persuadere conetur. Mentiatur iniquitas sibi, et non domino meo. Nam hæc veritas; et res sic se habet. Nil vero jucundius, nil justius in judiciis vestris, quam cum se istiusmodi occasio præbet, si qui nocere voluit, cadat ipse in foveam quam fecit, et convertatur dolor ejus in caput ejus et in verticem ipsius iniquitas ejus descendat (*Psal. VII, 16, 17*). Zelus domini mei faciet hoc. Et priorabitur iterum, ut confido, qui Prior fuit: ut non gloriatur omnis iniquitas. Alioquin (quod non frustra timemus) nisi Prior restituatur in gradu suo, Ordo non diu erit in **265** statu suo. Inspiret Deus vobis paterne accipere ista, et repondere bona ad nostram omnium consolationem, qui valde desolati sumus, et afflicti super vires.

queritur, quod « ab ipsa fundatione loci esset inauditum, ut quis exiens sine satisfactione reciperetur. » Aliam causam assignat Mauricus in Annalibus ad annum 1151, cap. 2, ex Petri Venerabilis epistolis (libri VI epistola 12), nimirum contentionem, quæ, Hugone Gratianopolitano episcopo in archiepiscopum Viennensem assumpto, novæ electionis occasione nata est annò 1151 inter varia Cartusianorum cænobia, Cartusiam, Exenbias, Durbonum, Portas, Majoricum, Silvam, et Alverium; aliis dicentibus, « electum non debere episcopari, » et causam illam ad judicium protrahentibus; aliis contra assertentibus, « suum non esse litigare, sed simpliciter quod sentirent dicere, non autem palatia ad causandum intrare. » Verum cum in hac posteriori causa agatur de monasteriorum altercatione, non vero de monachorum rebellionem, quam Bernardus hac in epistola insinuat, ad priorem potius causam hæc referenda sunt. Quæ ad annum 1151 ideo referimus, quod contigerint paulo post mortem Bainaldi Cisterciensis (ut patet ex hac epistola) abbatis, qui obiit decimo septimo kalendas januarii anno 1150, ut ex Cisterciensi Martyrologio probat Mauricus ad annum 1151, cap. 1.